

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2023-08-23

Diarienummer

Ö 39 -2023/3.1

Klagande

Lunds universitet

Överklagat beslut

Etikprövningsmyndighetens beslut den 7 juni 2022, dnr 2023-02946-02, se Bilaga

Projekttitel

Förändrade köns- och klassrelationer i kölvattnet av RUT och ROT-användning

Saken

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden för etikprövning ändrar inte det överklagade beslutet.

Bakgrund

Syftet med den godkända originalstudien var att undersöka hur den tid som frigjordes när hushållsnära tjänster köpts in investerades, hur tiden värderades, och hur resterande hushållsarbete fördelades inom familjen. Uppgifter om hela Sveriges befolkning över 25 år hämtades för åren 2007–2021 från olika register, bl.a. LISA (Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier), Skatteverket, Försäkringskassan och Patientregistret. De som använt RUT- och ROT-tjänster jämfördes med dem som inte gjort det. Därefter rekryterades ca 40 vuxna forskningspersoner, sammanboende med minst en annan vuxen eller minst ett äldre barn (15–17 år) och som sedan två år tillbaka, minst en gång varannan vecka större delen av året, använt sig av s.k. hushållsnära tjänster till semistrukturerade intervjuer för att fördjupa förståelsen av hur par och individer organiserar hushållsarbete och familjeliv, inklusive barn- och äldreomsorg. Intervjuerna genomfördes telefonledes med olika medlemmar i familjer som fått RUT-avdrag eller både RUT- och ROT-avdrag och spelades in. De forskningspersoner som var positiva till en uppföljning ombads att föra fotodagböcker, dokumentera den tid som spenderades på specifika uppgifter, samt medverka i en uppföljningsintervju. Data kodades.

I den nu aktuella ändringsansökan vill man undersöka vilka effekter som användningen av RUT/ROT-avdraget har på barn yngre än 15 år i familjer som använder sig av tjänsterna. Hypotesen är att elevernas socioekonomiska bakgrund har betydelse för deras skolprestationer, skolrelaterad stress och att RUT/ROT är en bidragande faktor till ökade socio-ekonomiska klyftor bland elever då RUT/ROT till stor del används av höginkomsttagare. Data om deltagande i förskola, betyg samt nationella prov kommer att begäras ut från Statistiska centralbyrån (SCB) och sammankopplas med data om kommunernas resursfördelning för att aktivt motverka socio-ekonomiska klyftor bland elever. Huruvida hushållsnära tjänster kan länkas till psykisk hälsa ska undersökas genom att data inhämtas från register över diagnoser i öppen- och slutenvård samt om förskrivna läkemedel. Den

Postadress

Överklagandenämnden för etikprövning
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Besöksadress

Hantverkargatan 11 B

Telefon

08-546 77 610 vx

E-post

kansli@onep.se

Webbplats

www.onep.se

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2023-08-23

Diarienummer

Ö 39 -2023/3.1

kodnyckel med koppling mellan löpnummer och identiteter som SCB skapar ska sparas till och med 2025 för att möjliggöra uppdateringar med senare årgångar och kompletteringar av materialet.

Etikprövningsmyndighetens bedömning var att ändringarna var omfattande, innebar nya frågeställningar, att en ny grupp av forskningspersoner tillfördes och ett uttag av känsliga personuppgifter utöver de som angetts i grundansökan. De nya forskningspersonerna är barn under 15 år vilka får anses vara en grupp med större sårbarhet än den ursprungliga studiepopulationen. Enligt myndighetens bedömning är dessa ändringar för omfattande för att rymmas inom en ändringsansökan och avviker från grundansökan i väsentliga delar. Det krävs i stället en helt ny fullständig ansökan för att myndigheten ska kunna göra en prövning.

Klaganden anförde att Etikprövningsmyndigheten inte tagit beslut avseende frågan om förlängd tid för bevarande av kodnyckel och har därför överklagat denna del av ansökan. Kodnyckeln behövs för uppdateringar av studiematerialet.

Skäl för beslutet

Överklagandenämnden uppfattar att frågan om kodnyckel är sammankopplad med ändringsansökan i sin helhet och att Etikprövningsmyndigheten därmed avslagit alla delar av studien. Då Överklagandenämndens bedömning i allt väsentligt överensstämmer med den som Etikprövningsmyndigheten gjort, finns inte anledning att heller godkänna en förlängning av tiden för bevarande av kodnyckel. En tillhörande kodnyckel, med relevant tidsintervall, kommer att finnas för projektet om en ny ansökan av en originalstudie görs. Överklagandenämnden ändrar följaktligen inte det överklagade beslutet. Nämnden vill dock peka på möjligheten att göra en ny ändringsansökan avseende förlängning av tiden för bevarande av den kodnyckel som hör ihop med originalansökan.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Detta beslut har fattats av Lars Dahlstedt, Yvonne Lundberg Giwercman (föredragande), Kjell Asplund, Anna Sarkadi, Sten-Åke Stenberg, Ulf Ekberg och Stina Holmlund Kelly. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Christina Eintrei, Ingemar Engström och Johan Norell Bergendahl samt kanslichefen Jörgen Svidén och administrativa sekreteraren Katarina Gate Lundgren deltagit.

På Överklagandenämndens vägnar

Lars Dahlstedt
Ordförande